

tepav

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı

Küresel rekabet gücümüzü artırmak için ne yapmak lazım?

Güven SAK
İstanbul, Mayıs 2019

Türkiye dünyanın neresinde?

■ Türkiye, Rusya değil

- Doğal kaynaklara dayalı değil, üretime dayalı büyüme
 - Petrol dönemi bitince bizim bölge ne olur?

■ Türkiye, Çin değil

- Tasarruf fazlası yok, tasarruf açığı var
 - Makul bir hukukun üstünlüğü çerçevesi olmadan olmaz

■ Türkiye, orta büyüklükte bir ülke

- Çin ve Rusya gibi G20'nin küresel pazarlık gücü yüksek ülkelerinden biri değil Türkiye
- Türkiye'nin küresel pazarlık gücü, küresel rekabet gücü ile yakından alakalı

Küresel rekabet gücümüz nasıl artar?

■ Neredeyiz?

→ Dün nasıl büyüdük?

- Kırdan kente göç ile büyümeden, dışarıdan borçlanarak ile büyümeyle zaman kaybettik
- Bugün neredeyiz? Sürdürülebilir olmayan sürdürülemiyor

■ Nereye gitmeliyiz?

→ Yeni ve sürdürülebilir bir büyüme stratejisi

- Kırdan kente göç ile gelen verimlilik artışlarından, tüm sektörlerde verimliliği artıracak bir teknolojik yenilenme sürecine nasıl geçilir?

→ Yeni teknolojik devrim, Türkiye gibi ülkeler için bir fırsat

■ Ne yapmalı?

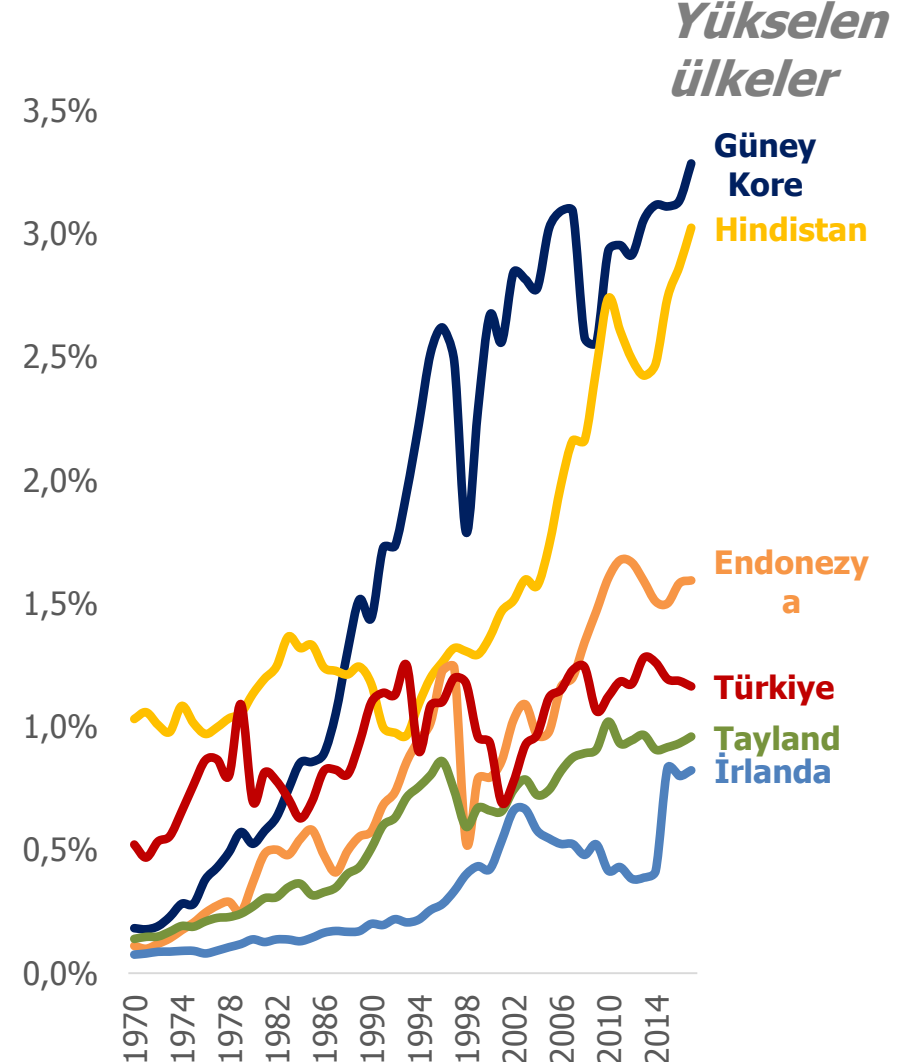
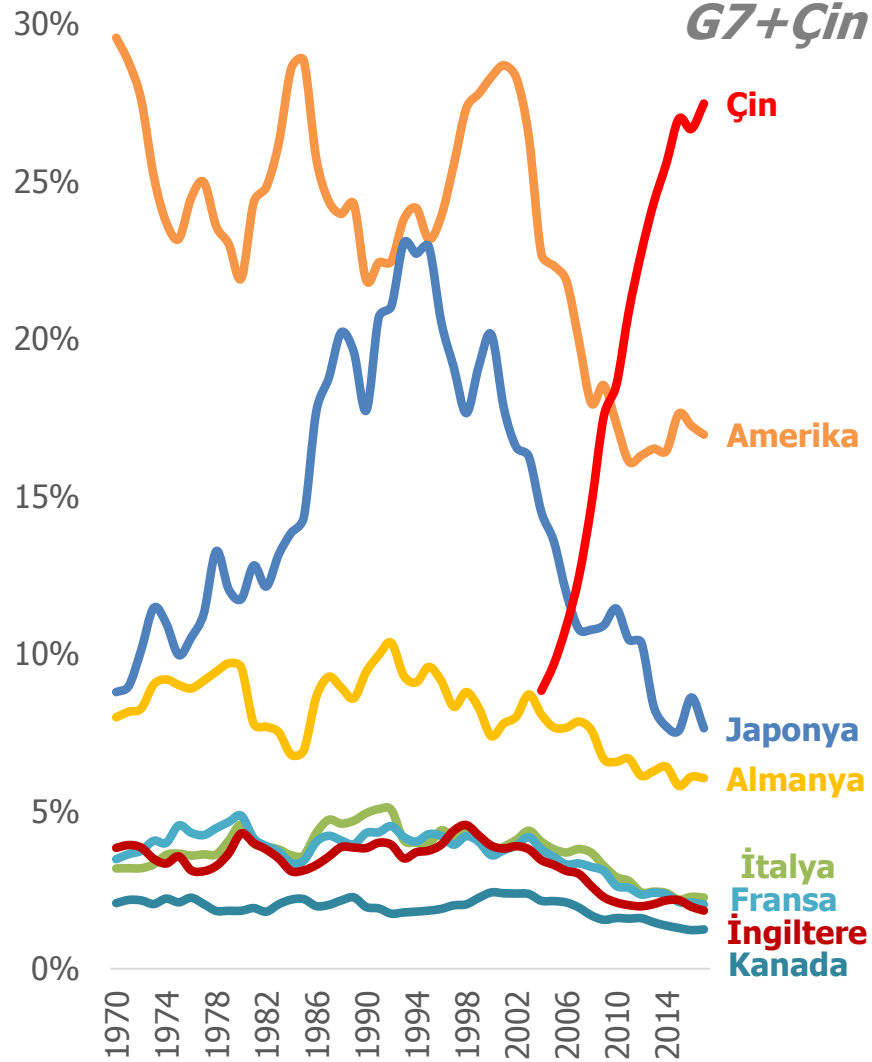
→ Odaklanma önemli: Çarşaf listeyi unutun

→ Kamunun şeffaflıkla yeniden terbiye edilmesi gerekiyor: 1980, 2001 ve şimdi

→ Hizmetler ve tarımda serbestleşme, sosyal yardımda konsolidasyon

TÜRKİYE SON 50 YILIN KAZANANLARI ARASINDA

Toplam küresel imalat üretimi içerisinde ülkelerin payları, %, 1970-2017

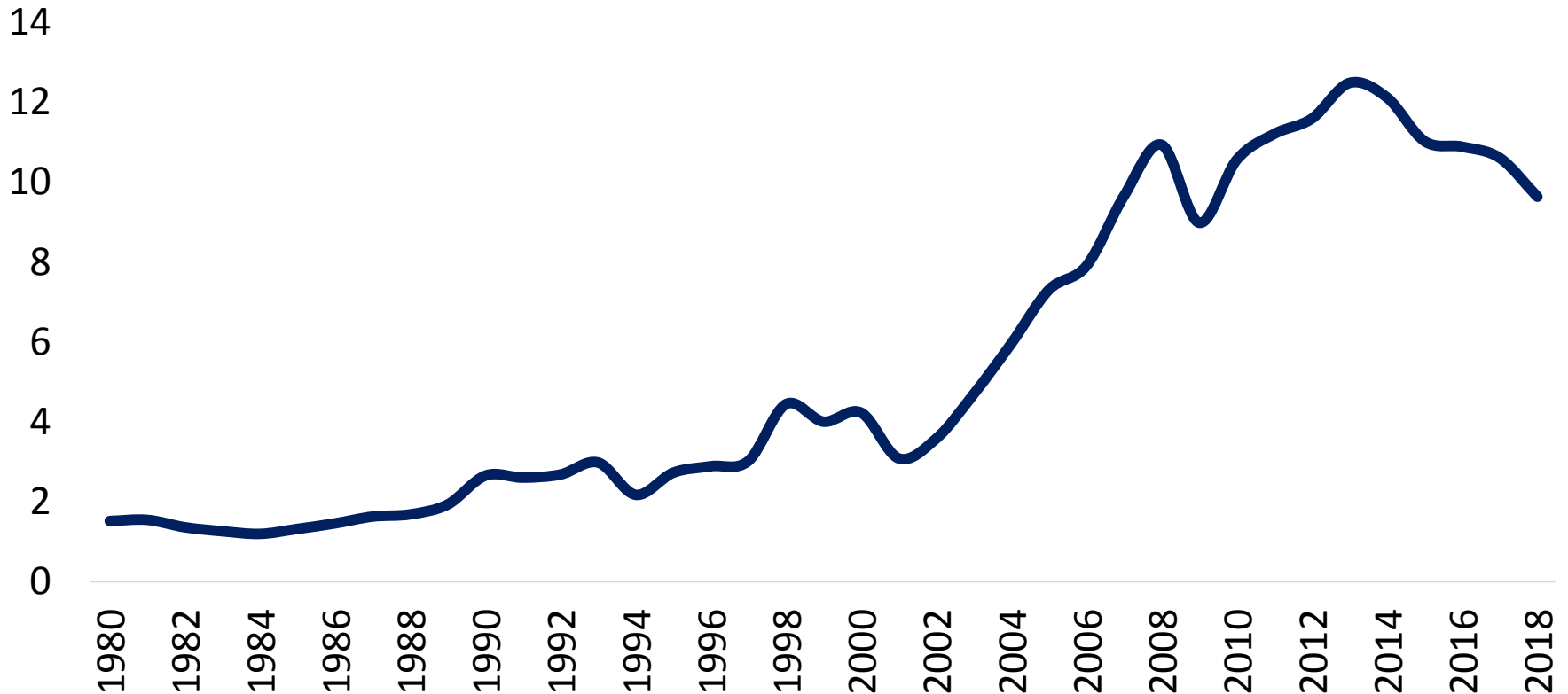
Çin dünyanın en büyük ihracatçısı oldu, yakında en büyük ekonomisi olacak

Sanayi 20: En büyük 20 üretici

Sıra	1980	1990	2000	2010	2017
1	Amerika	Amerika	Amerika	Çin	Çin
2	Sovyetler	Japonya	Japonya	Amerika	Amerika
3	Japonya	Almanya	Almanya	Japonya	Japonya
4	Almanya	İtalya	Çin	Almanya	Almanya
5	Fransa	Sovyetler	İngiltere	Güney Kore	Güney Kore
6	İtalya	Fransa	İtalya	Hindistan	Hindistan
7	İngiltere	İngiltere	Fransa	Brezilya	İtalya
8	Çin	Çin	Güney Kore	Fransa	İngiltere
9	Brezilya	Rusya	Meksika	İngiltere	Brezilya
10	İspanya	Brezilya	Kanada	Rusya	Endonezya
11	Kanada	İspanya	İspanya	İspanya	Meksika
12	Meksika	Kanada	Brezilya	Kanada	Rusya
13	Hollanda	Güney Kore	Hindistan	Endonezya	İspanya
14	Avustralya	Meksika	Hollanda	Meksika	Kanada
15	Hindistan	Hindistan	İsveç	Türkiye	Türkiye
16	İsveç	Hollanda	Rusya	İsviçre	Tayland
17	İsviçre	Türkiye	Türkiye	Tayland	İsviçre
18	Belçika	İsviçre	İsviçre	Avustralya	İrlanda
19	Arjantin	İsveç	Avustralya	Hollanda	Polonya
20	Yugoslavya	Belçika	Endonezya		

Türkiye'nin kişi başı geliri 2 bin dolardan 10 bin dolar seviyelerine yükseldi

Kişi başı gelir, bin \$, 1980-2018

Daha yakından bakınca da değişim görünüyordu

1992

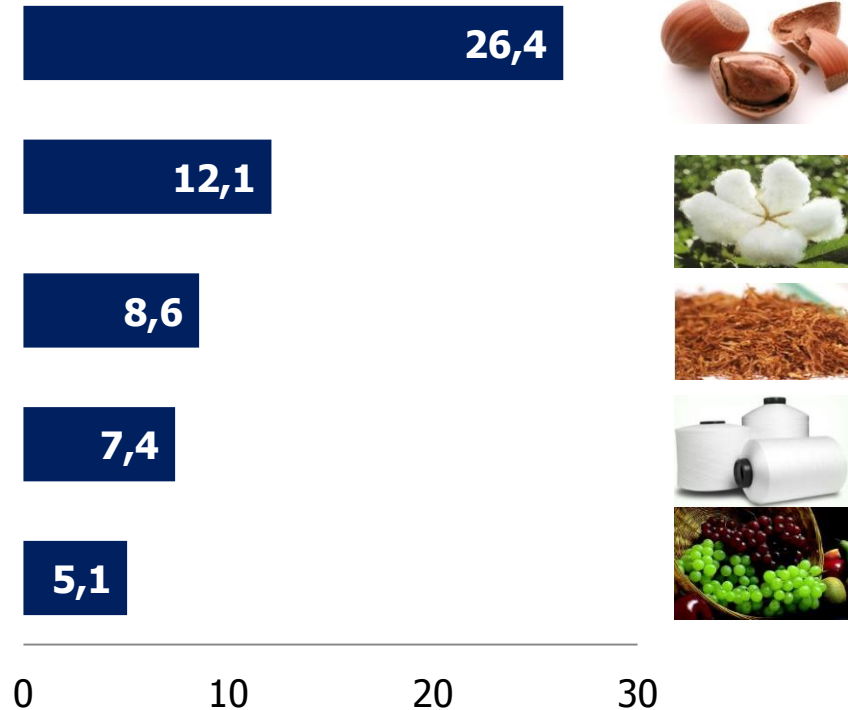
2013

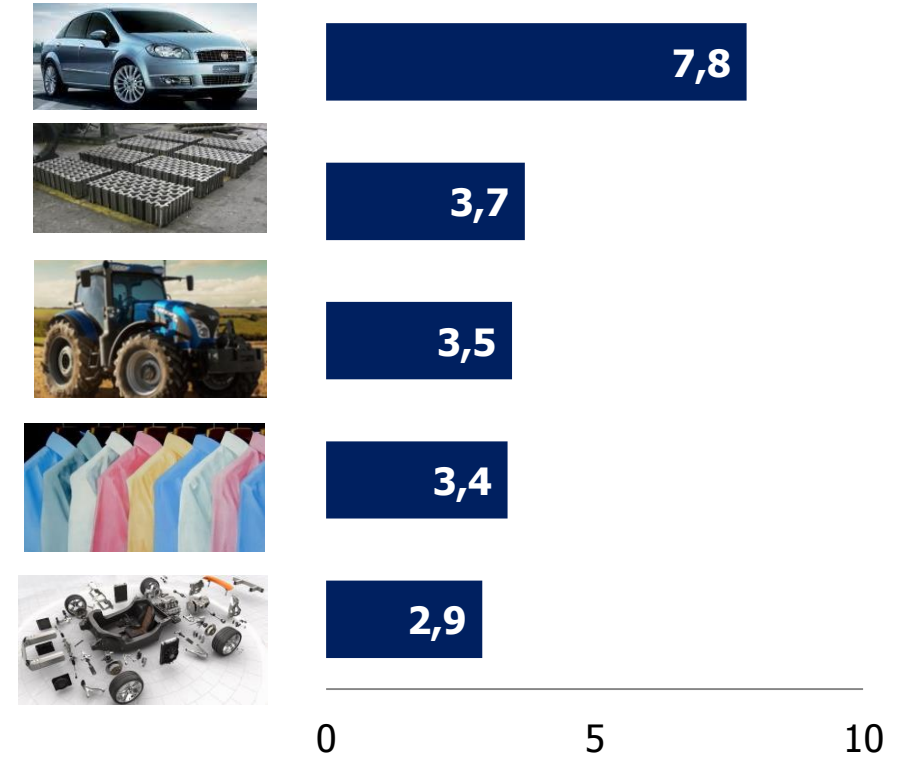
Türkiye, tarım ülkesinden orta teknolojili bir sanayi ülkesine dönüştü

Pamuk satan bir ülkeden, araba satan bir ülkeye...

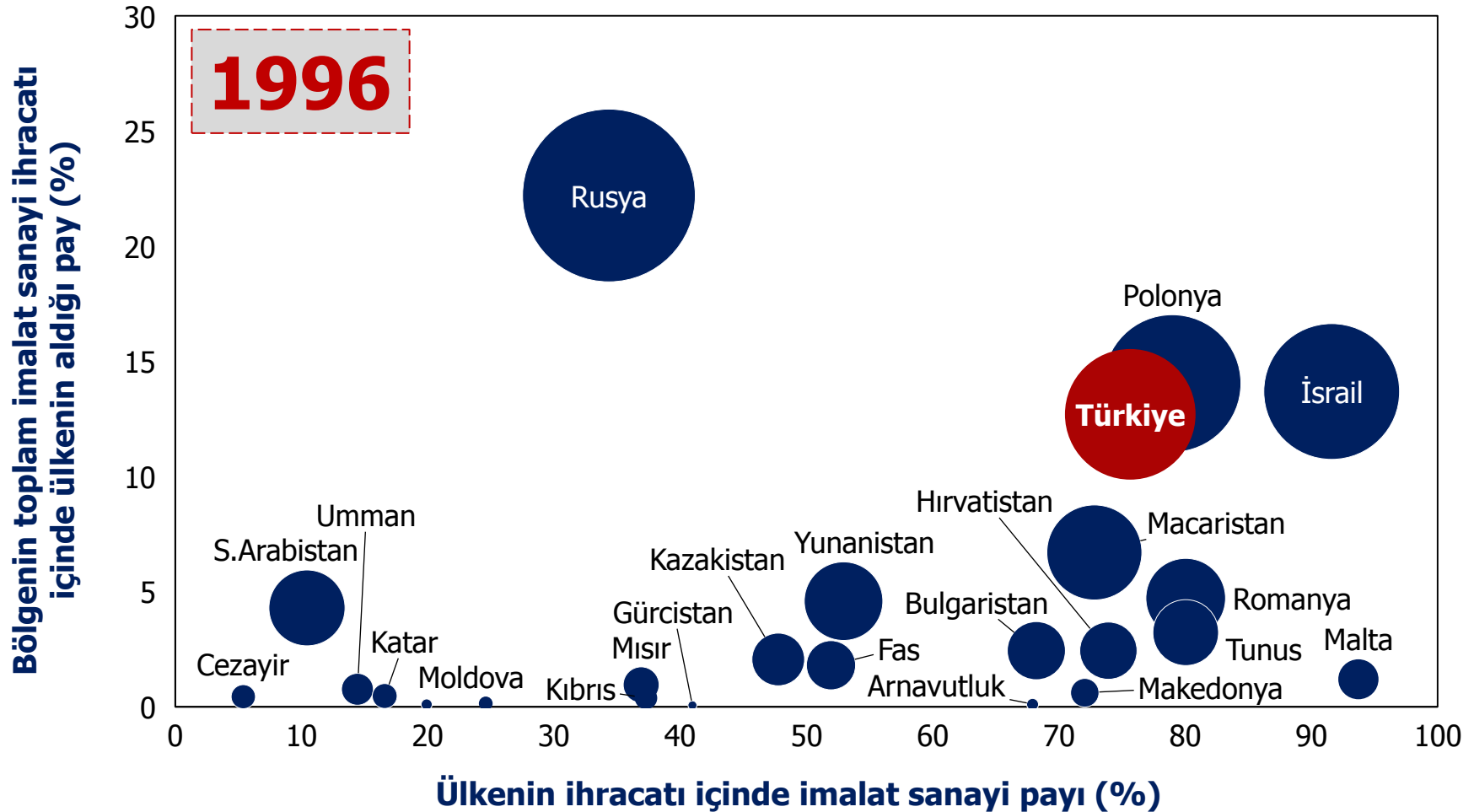
En çok ihraç edilen ürünler (1980, % pay)

En çok ihraç edilen ürünler (2018, % pay)

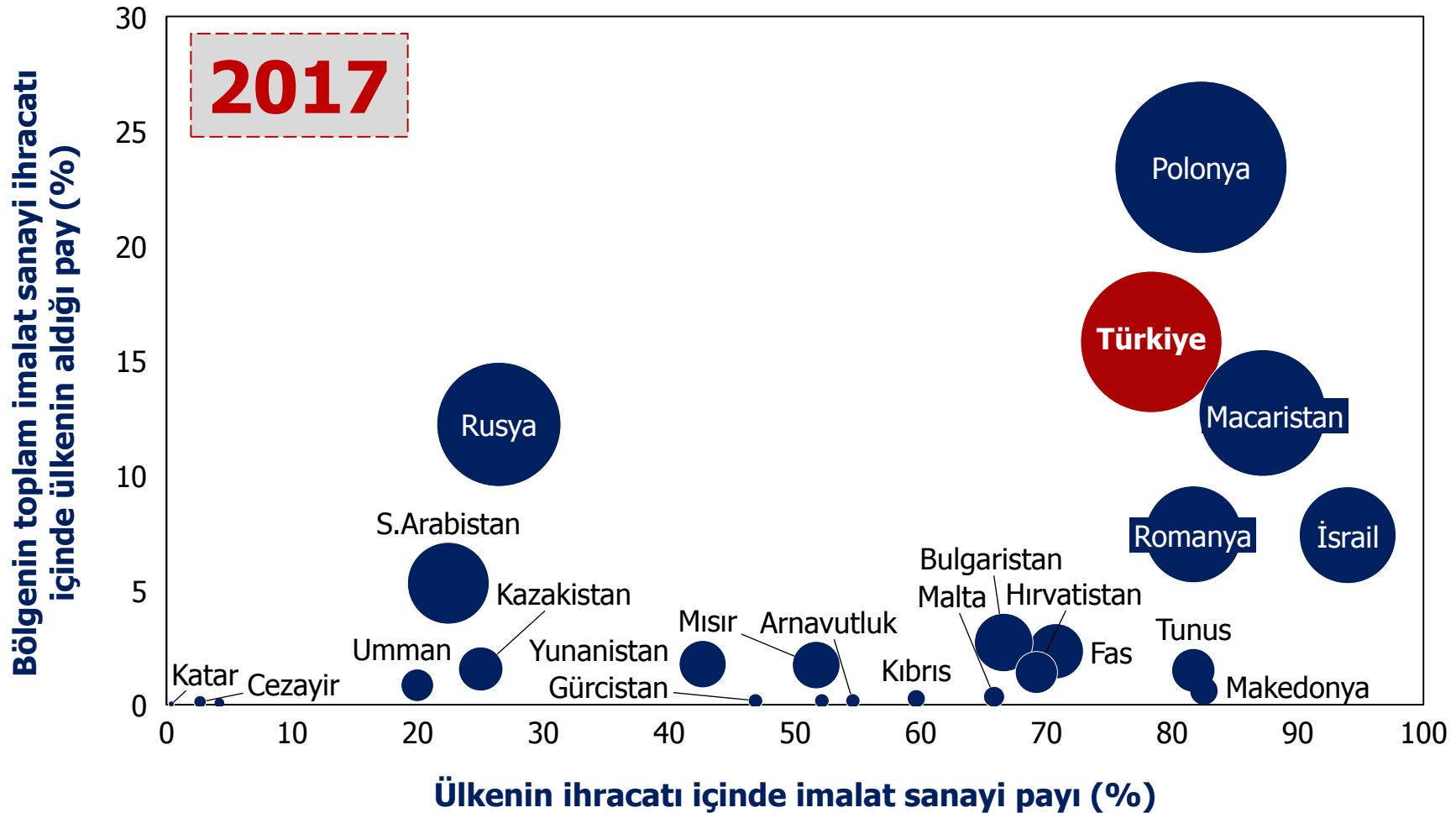
1990'ların ortasında zaten bölgenin önemli bir sanayi ülkesi olmuştuk...

Kaynak: Birleşmiş Milletler Comtrade, TEPAV hesaplamaları

Not: Daire büyüklükleri 1996 imalat sanayi ihracatını hacmini temsil etmektedir.

Gümrük Birliği sonrası Türkiye yerine yerleşti

Kaynak: Birleşmiş Milletler Comtrade, TEPAV hesaplamaları

Not: Daire büyüklükleri 2017 imalat sanayi ihracatını hacmini temsil etmektedir.

Not: Katar, Malta ve S.Arabistan için 2017 yılı verileri mevcut olmadığından 2016 yılı verileri kullanılmıştır.

Türkiye'nin küresel rekabet gücü devleti şeffaflıkla terbiye ettikçe artıyor

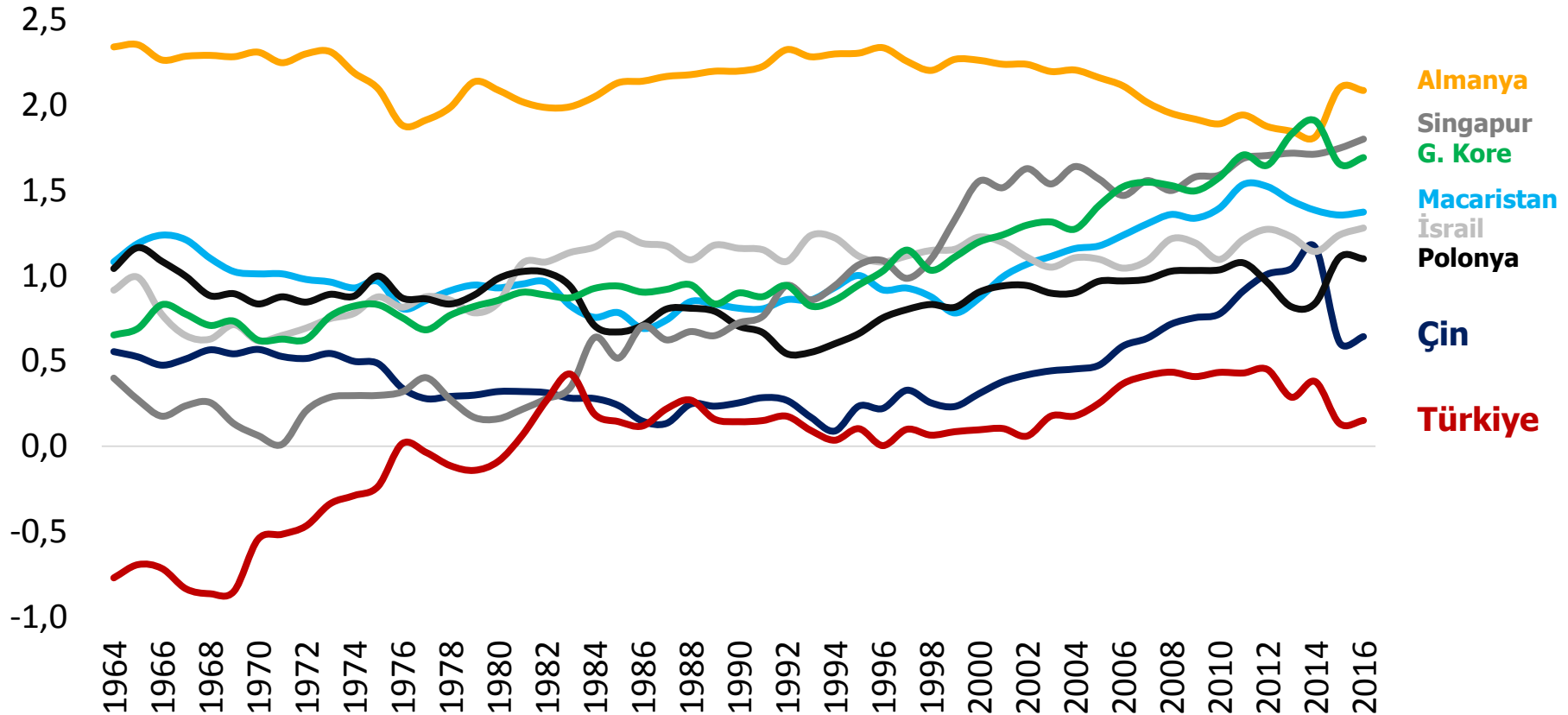
Türkiye'nin ihracat sofistikasyonunun gelişimi, 1964-2016

İhracat sofistikasyonu, ihraç edilen ürünlerin bilgi yoğunluğu anlamına gelmektedir.

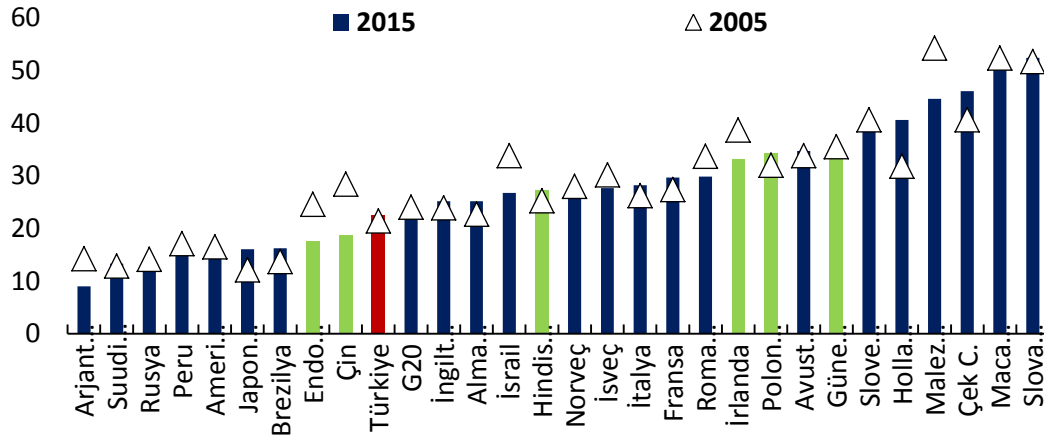
Küresel rekabet gücümüzü artırma gündemi neden önemli? Bakın onlar nerede?

Türkiye ve diğer ülkelerin ihracat sofistikasyonunun gelişimi, 1964-2016

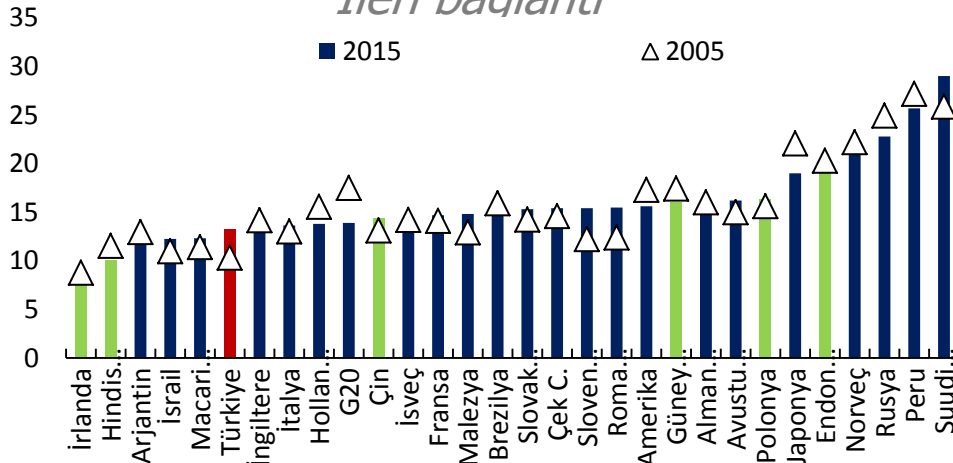

Yerli ama evrensel: Heybenizde satacak pamuğunuz var mı? Küresel değer zincirlerine ne kadar entegre?

Geri bağlantı

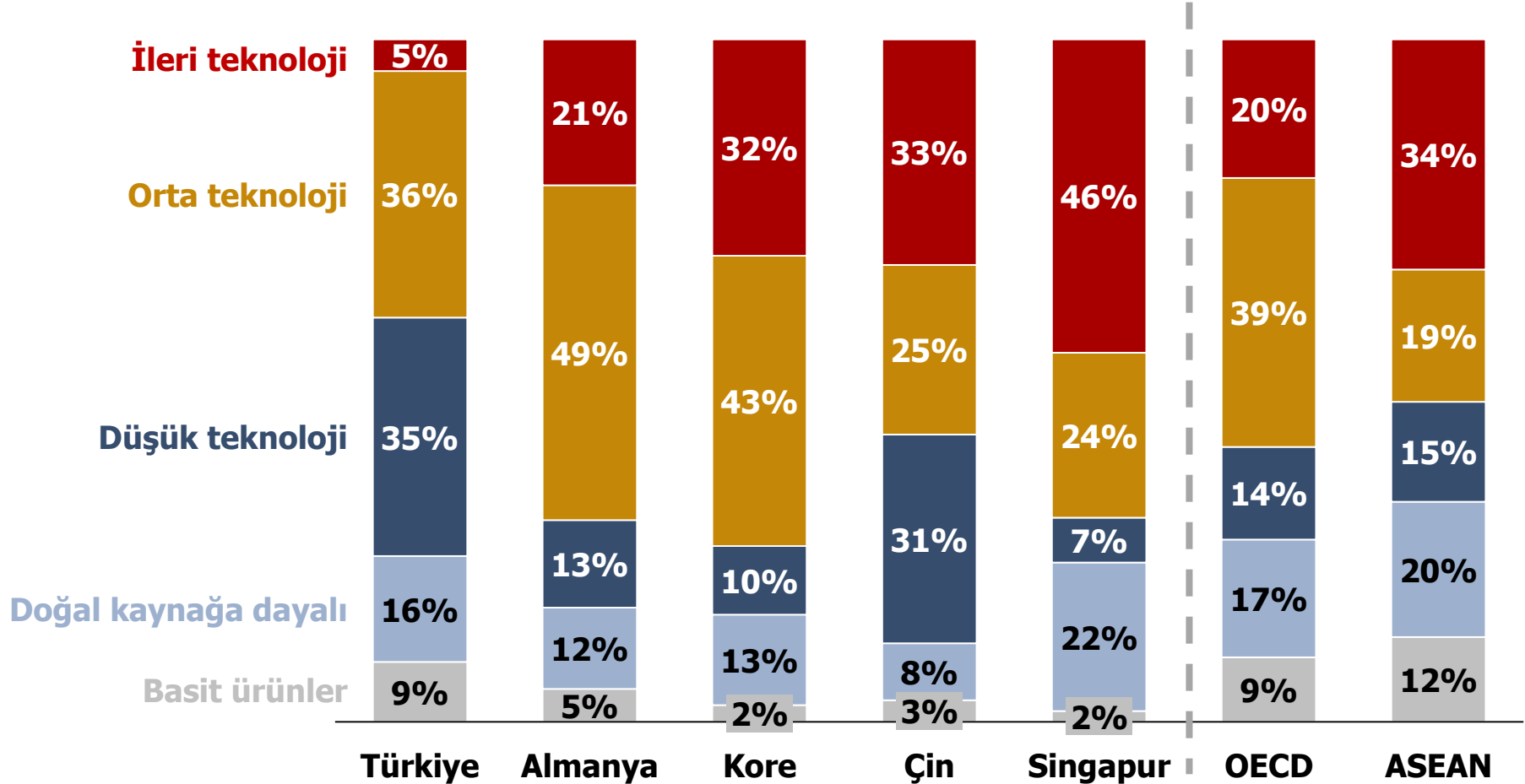

İleri bağlantı

- Geri bağlantı bir ülkenin ihracatındaki **ithalat içeriğini** ölçer
- İleri bağlantı bir ülkenin ihraç ettiği malların ne kadarının diğer **ülkelerin üretim zincirlerinde girdi** olarak yer aldığını ölçer

Ülkelerin ihrac edilen mallarının teknoloji dağılımı, 2017

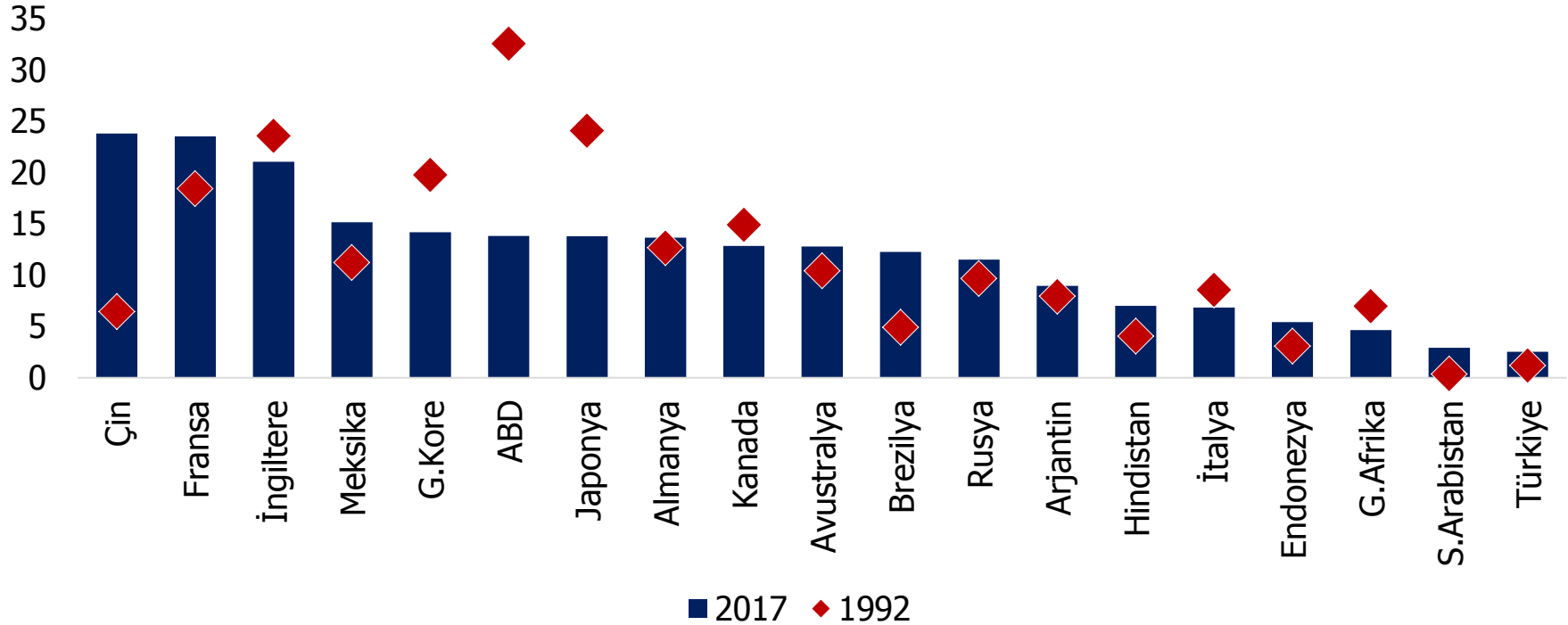

Kaynak: Birleşmiş Milletler COMTRADE, Lall (2000), TEPAV hesaplamaları

Not: 2017 yılı verileri mevcut olmadığı için, Kamboçya, Lao PDR ve Tayland için 2016 yılı verileri baz alınmıştır.

Bazı ülkeler bu işi başardı

G20 ülkelerinde ileri teknoloji ihracatı, toplam imalat sanayi ihracatı içindeki payı, %, 1992 ve 2017

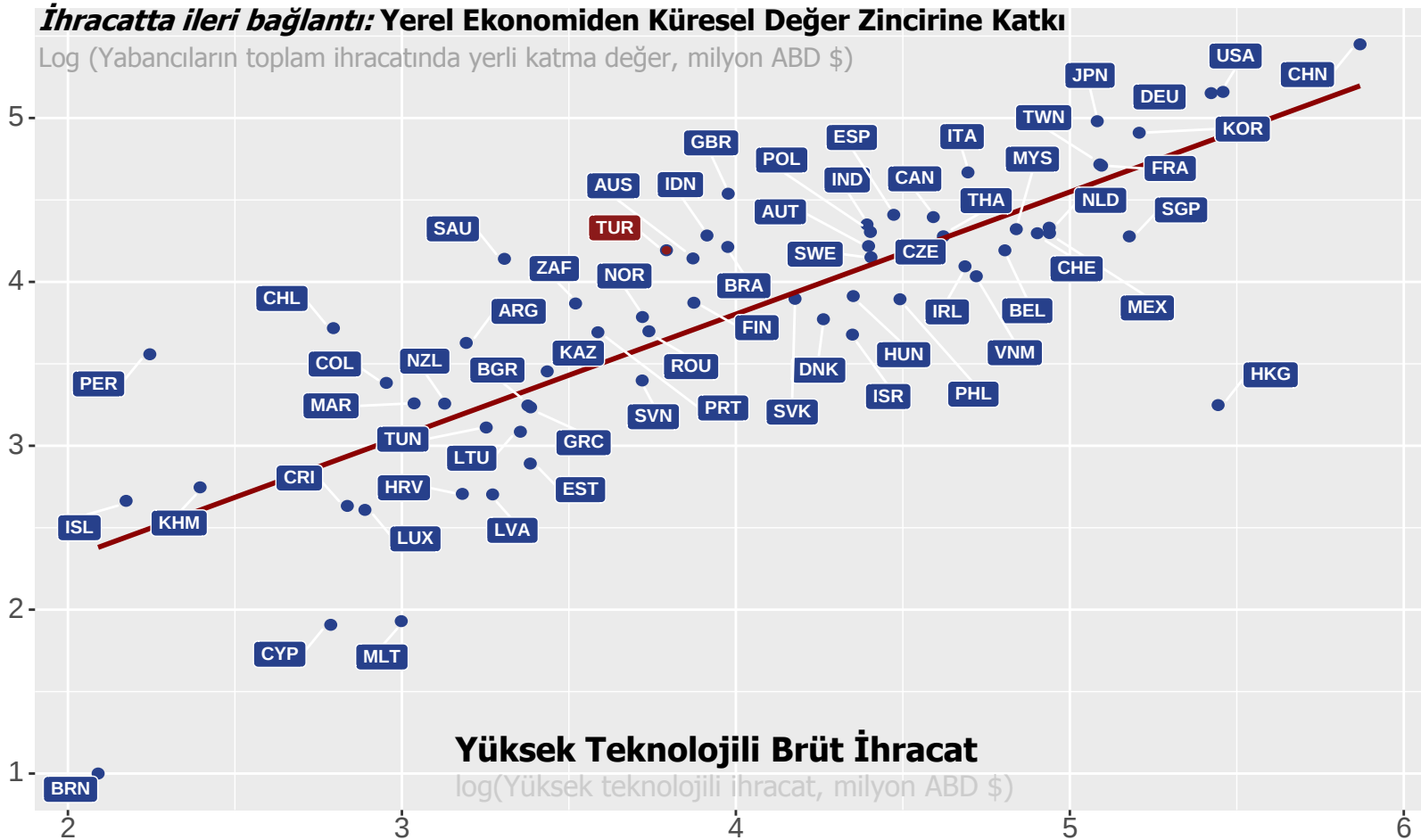
Kaynak: Dünya Bankası

Not: 1992 yılına ait veriler eksik olduğundan, Rusya için 1996 yılı verileri kullanılmıştır.

Not: 2017 yılına ait veriler eksik olduğundan, Saudi Arabia için 2016 yılı verileri kullanılmıştır

İçinden küresel değer zinciri geçen ülke oldukça, yüksek teknolojili ihracatın payı artıyor

İhracatta ileri bağlantı ve yüksek teknoloji, 2015

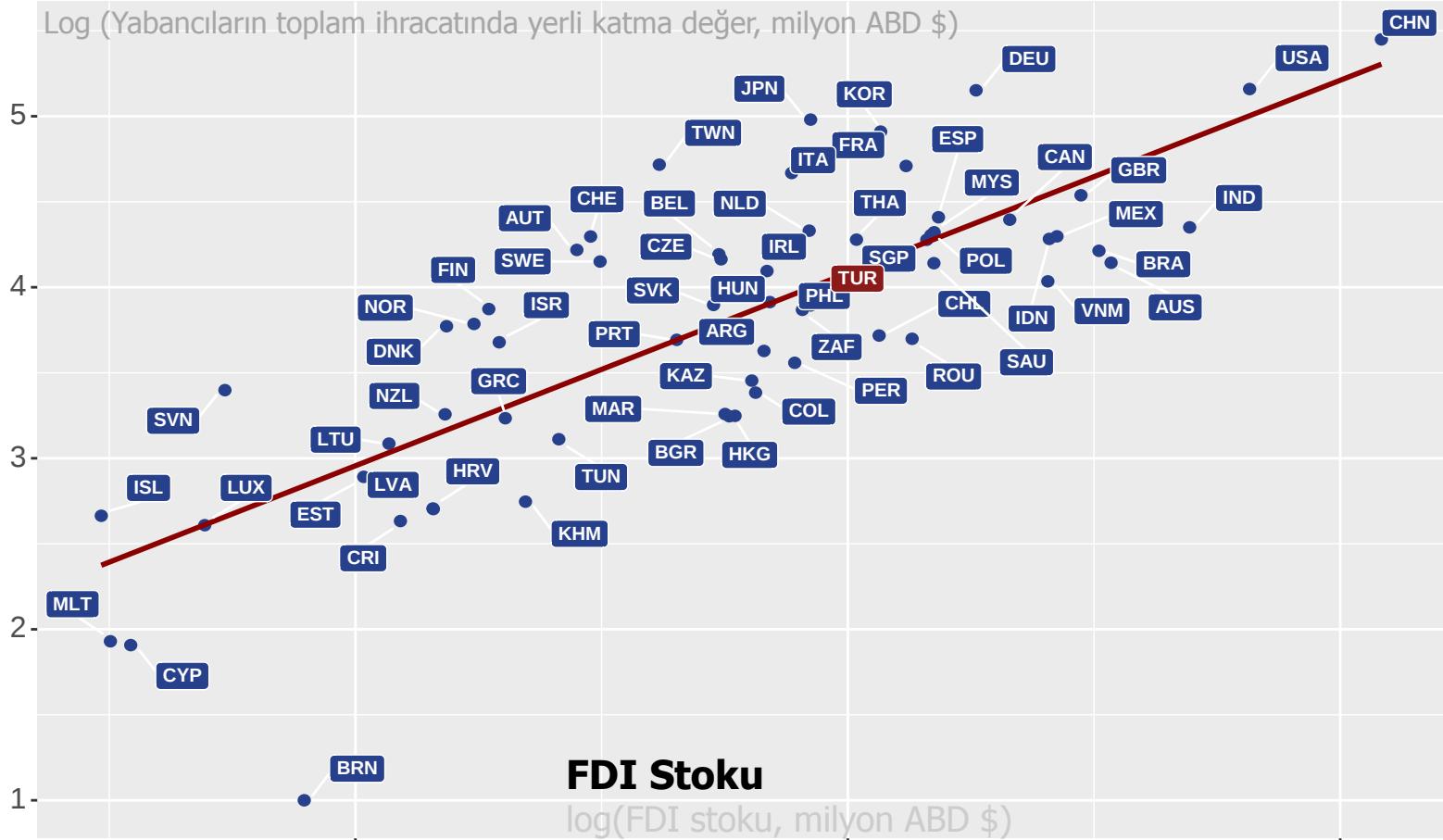

Doğrudan yabancı yatırım, küresel değer zincirlerine entegrasyonu sağlıyor

İhracatta İleri Bağlantı (2015) ve FDI Stoku (2003-2015)

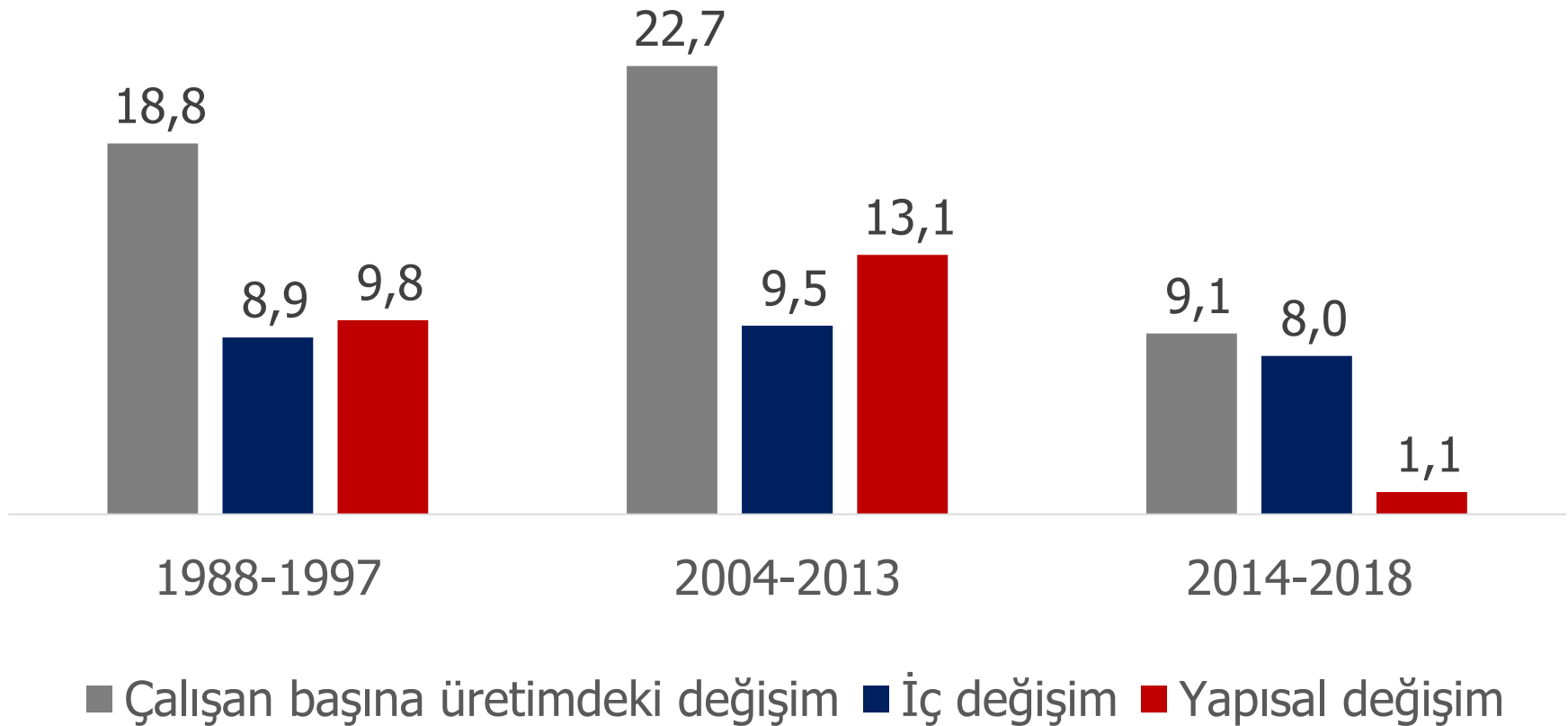
İhracatta ileri bağlantı: Yerel Ekonomiden Küresel Değer Zincirine Katkı

Log (Yabancıların toplam ihracatında yerli katma değer, milyon ABD \$)

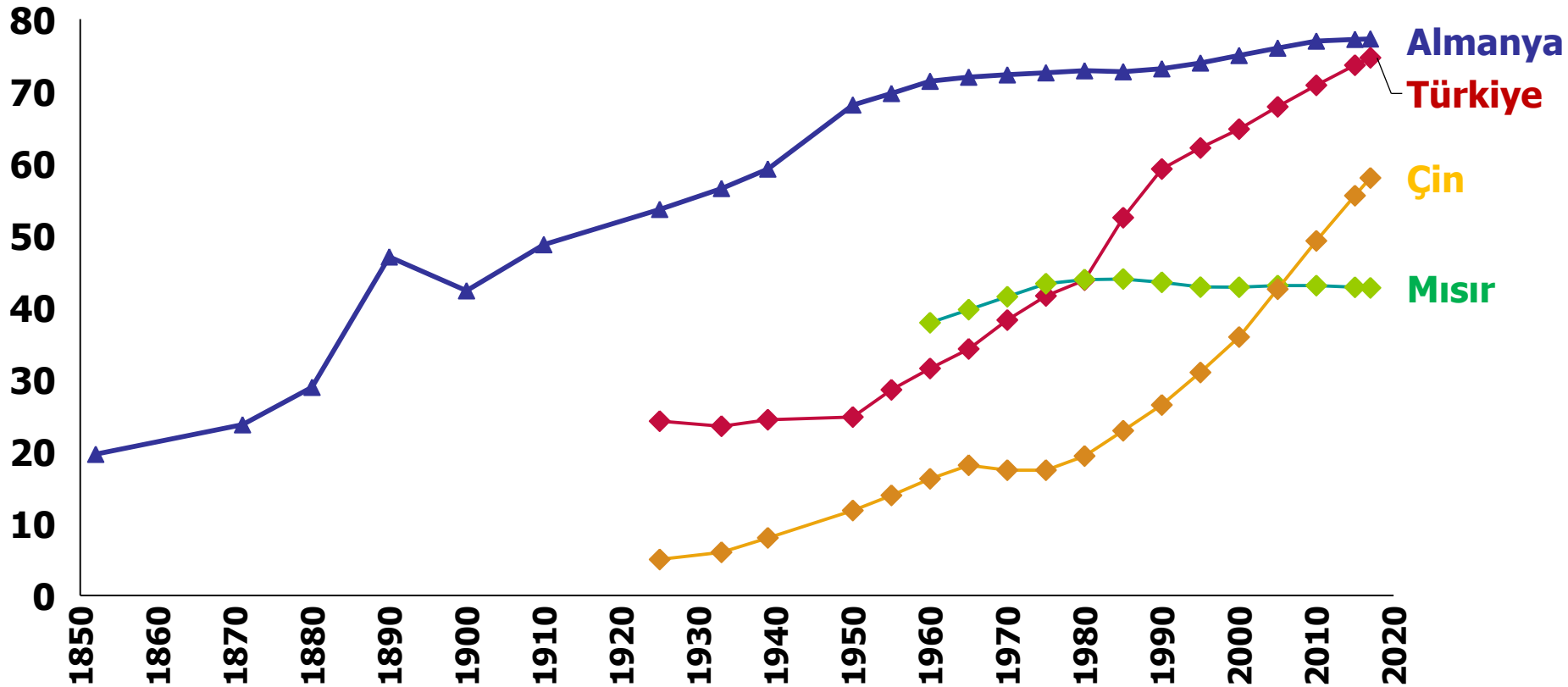
Dün bitti 1: Türkiye kırdan kente göçle büyüdü

Kaynaklarına göre çalışan başına üretimdeki değişim, %

Dün bitti 1: İç göçle gelen verimlilik artışı bitti

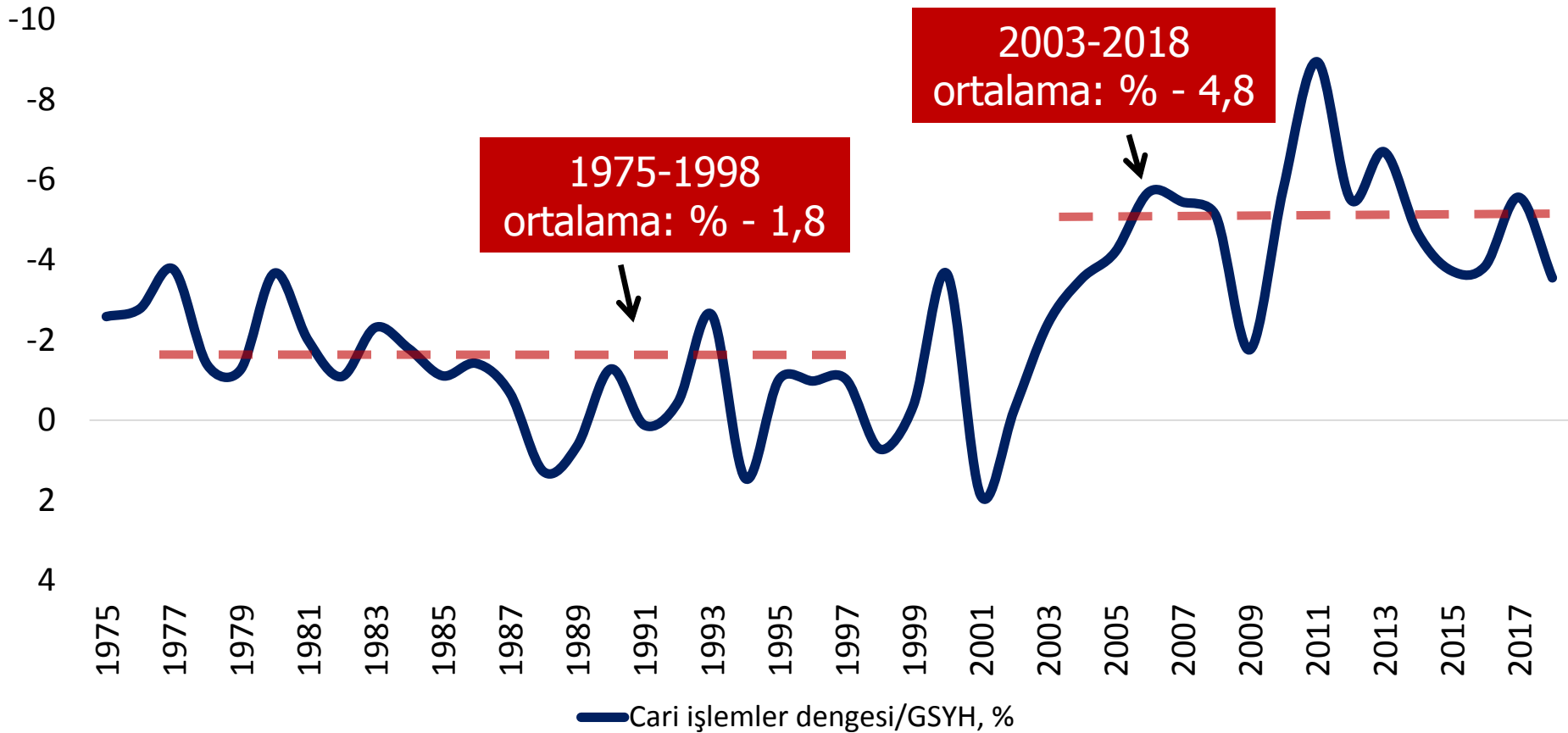
Türkiye, Almanya, Çin ve Mısır'ın şehirleşme oranları, %, 1850-2017

Kaynak: Hoffmann, Walter G. 1965. Das Wachstum der deutschen Wirtschaft seit der Mitte des 19. Jahrhunderts. Berlin: Springer. in Sophia Twarog. 1997. Heights and Living Standards in Germany, 1850-1939: The Case of Württemberg, University of Chicago Press. World Urbanization Prospects, the 2014 revision, United Nations, Department of Economic and Social Affairs. Growth of the world's urban and rural population, 1920 – 2000, United Nations, 1969, p.105-106. Ruşen Keleş (1996) Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi as cited in Zekeriya Çalışkan (2006) Türkiye'de Şehirleşme ve Gecekondulaşma, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, Dünya Bankası Kalkınma Göstergeleri

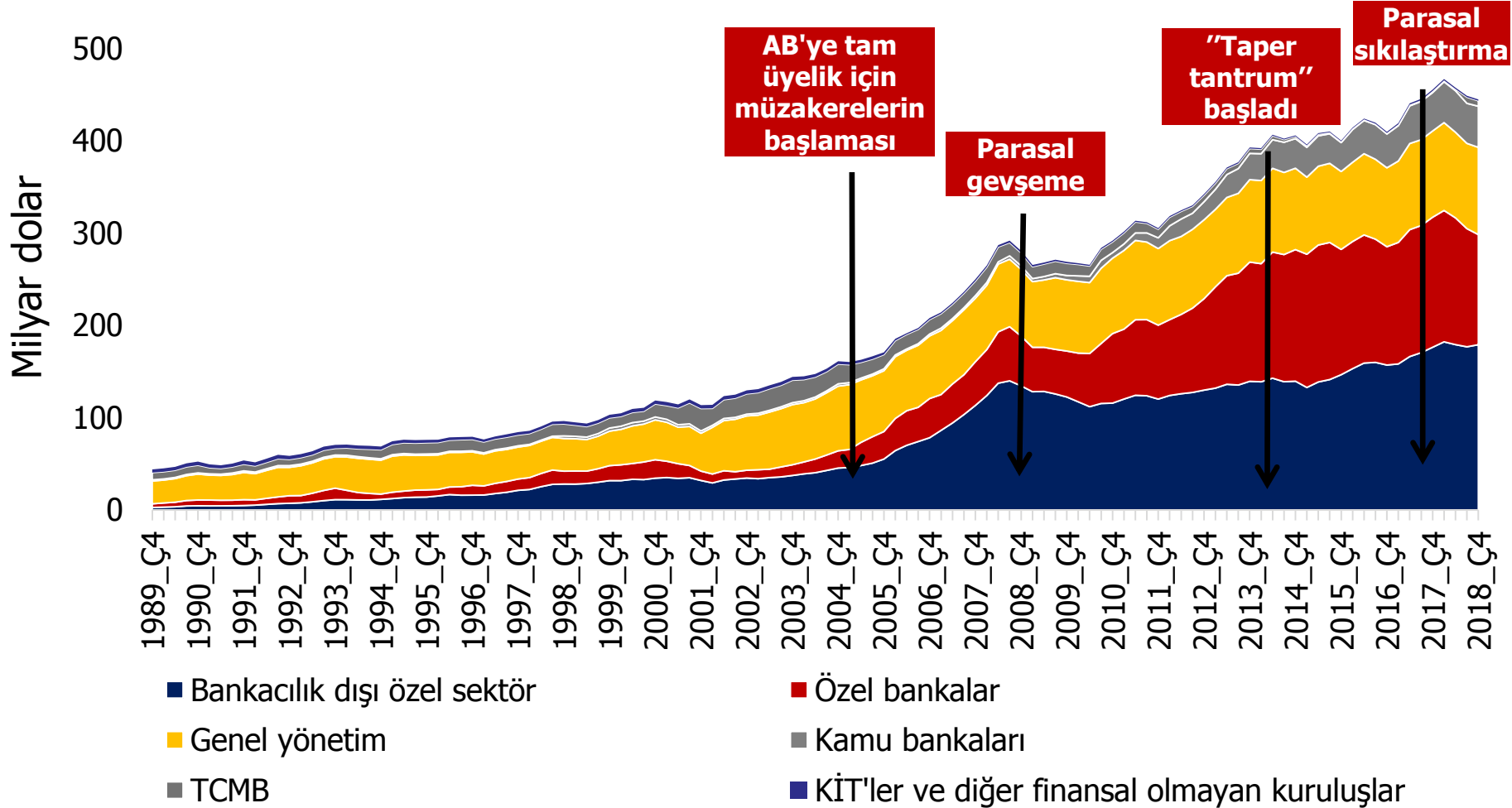
Dün bitti 2: Borcu çok artırdık ama verimlilik ve büyüme artmadı

Türkiye'nin cari işlemler dengesi, GSYH'ye oranı, %, 1975-2017

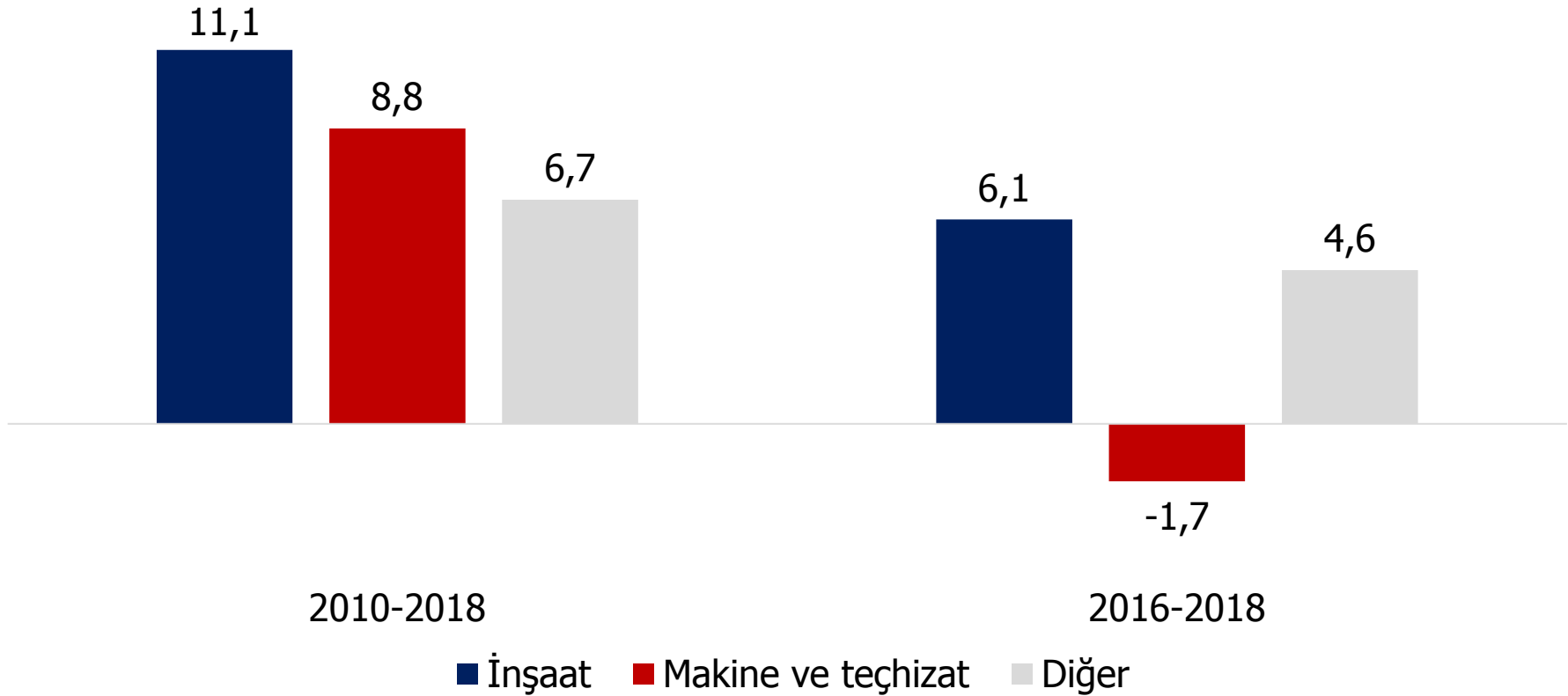
Borç alan büyüyor ama arada...

Sektörlere göre Türkiye'nin brüt dış borç stoku, 1989-2018

Yatırımları doğru alanlara kanalize etmemiz gerekecek

Yatırım kalemlerinde büyüme, ortalama, yeni seri, 2010-2018

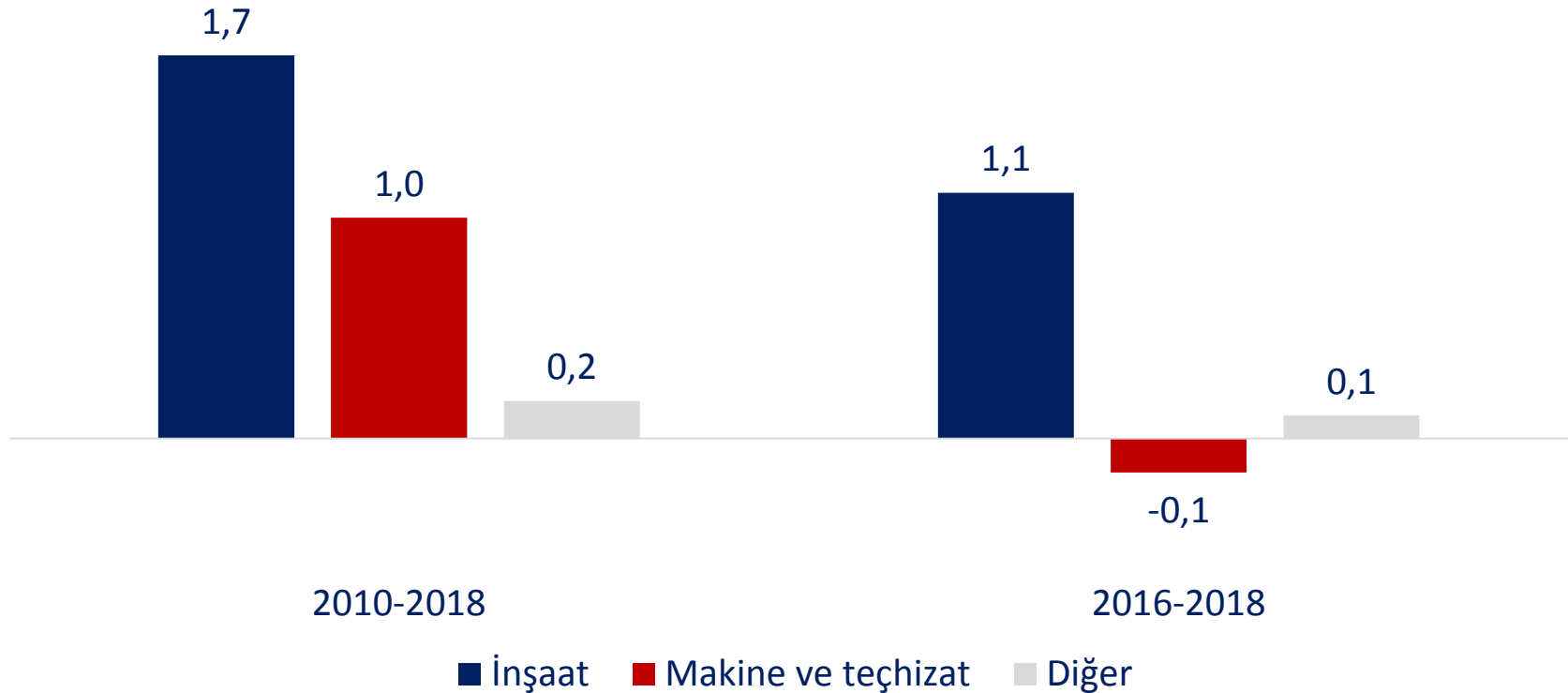

Kaynak: TÜİK, TEPAV hesaplamaları

Not: Büyüme oranları bir önceki yılın aynı çeyreğine göre hesaplanmıştır.

Yatırımları doğru alanlara kanalize etmemiz gerekecek

Yatırım kaleminin büyümeye katkı puanı, ortalama, yeni seri, 2010-2018

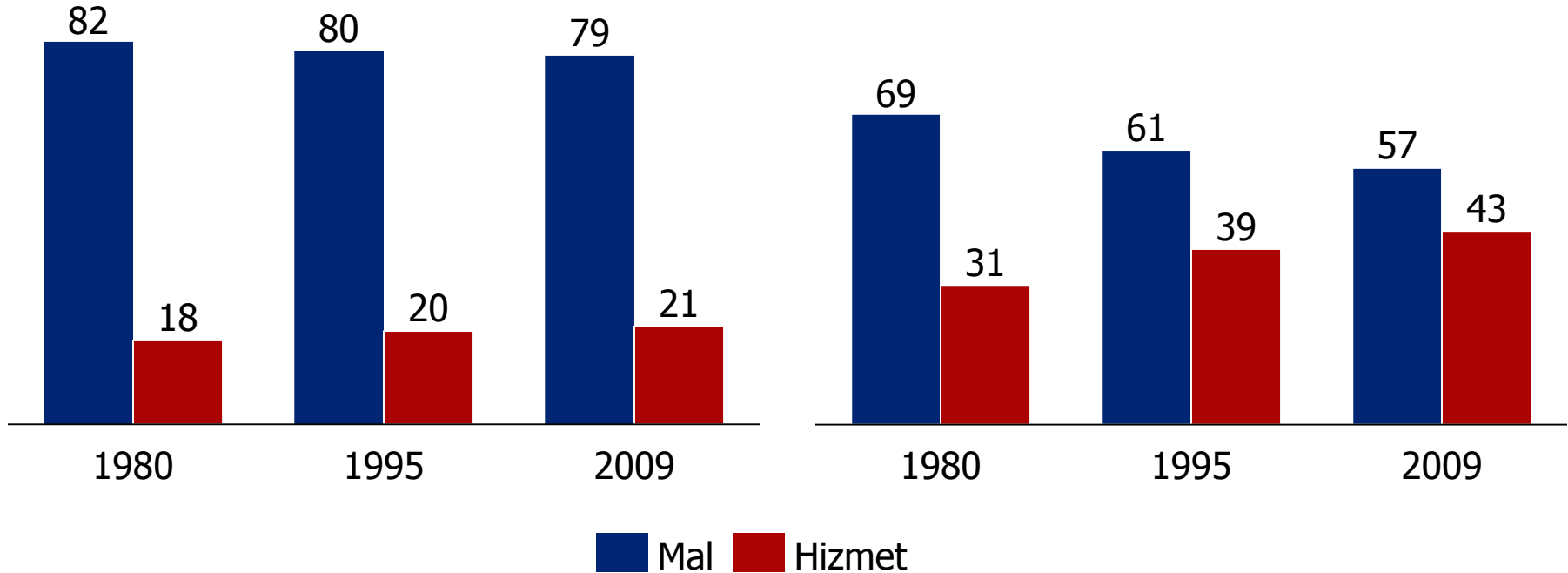
Kaynak: TÜİK, TEPAV hesaplamaları

Not: Büyüme oranları bir önceki yılın aynı çeyreğine göre hesaplanmıştır.

Avrupa'nın yanı başında yüksek teknolojiли ihracatımız neden artmıyor?

Küresel ihracatın ne kadarı mal ne kadarı hizmet ticaretinden oluşuyor?, %

Katma değeri göz önünde bulundurursak mal ve hizmet ticareti dağılımı ne olurdu?, %

Gülen yüz: Hizmetlerin üretim sürecinde ağırlığı artmaktadır

İş Yapma Kolaylığı Endeksi, sıralamalar, 2019

	Genel sıralama	İşe başlama	İnşaat izni alınması	Elektrik bağlanması	Mülk kaydı	Kredi alınması	Yatırımcıları n korunması	Vergilerin ödenmesi	Sınır dışı ticaret	Sözleşmelerin uygulanması	İflas durumunun çözülmesi
Türkiye	43	78	59	60	39	32	26	80	42	19	109
Arjantin	119	128	174	103	119	85	57	169	125	107	104
Avustralya	18	7	9	52	50	8	64	26	103	5	20
Brezilya	109	140	175	40	137	99	48	184	106	48	77
Kanada	22	3	63	121	34	12	11	19	50	96	13
Çin	46	28	121	14	27	73	64	114	65	6	61
Fransa	32	30	19	14	96	99	38	55	1	12	28
Almanya	24	114	24	5	78	44	72	43	40	26	4
Hindistan	77	137	52	24	166	22	7	121	80	163	108
Endonezya	73	134	112	33	100	44	51	112	116	146	36
İtalya	51	67	104	37	23	112	72	118	1	111	22
Japonya	39	93	44	22	48	85	64	97	56	52	1
G. Kore	5	11	10	2	40	60	23	24	33	2	11
Meksika	54	94	93	99	103	8	72	116	66	43	32
Rusya	31	32	48	12	12	22	57	53	99	18	55
S. Arab.	92	141	36	64	24	112	7	78	158	59	168
G. Afrika	82	134	96	109	106	73	23	46	143	115	66
B. Krallık	9	19	17	7	42	32	15	23	30	32	14
ABD	8	53	26	54	38	3	50	37	36	16	3

*190 ülke içerisinde

Türkiye'den daha iyi performans

Türkiye'den daha kötü performans

Dünya Yönetişim Göstergeleri, sıralamalar, 2017

	Halkın söz sahibi olması ve hesap verilebilirlik	Siyasi istikrar olması/şiddet ve terör olaylarının yaşanmaması	Hükümetin etkinliği	Yönetim kalitesi	Hukukun üstünlüğü	Yolsuzlukla mücadele
Türkiye	148	196	94	90	115	106
Arjantin	71	99	85	123	113	110
Avustralya	12	48	17	5	15	16
Brezilya	79	145	122	102	118	134
Kanada	9	25	7	6	10	10
Çin	188	134	67	108	116	112
Almanya	10	71	13	11	19	13
Fransa	30	97	26	35	23	27
B. Krallık	15	92	20	13	16	12
Endonezya	101	150	95	101	124	109
Hindistan	82	175	91	121	99	108
İtalya	36	94	64	53	79	81
Japonya	41	24	15	22	22	21
G. Kore	59	88	38	38	31	68
Meksika	117	162	100	81	143	175
Rusya	166	166	104	141	163	173
S. Arabistan	192	161	79	95	90	72
ABD	37	87	16	16	18	24
G. Afrika	64	136	73	79	100	91
Toplam ülke sayısı	204 ülke	211 ülke	209 ülke	209 ülke	209 ülke	209 ülke

Türkiye'den daha iyi performans

Türkiye'den daha kötü performans

Türkiye nerede duracağına karar vermeli

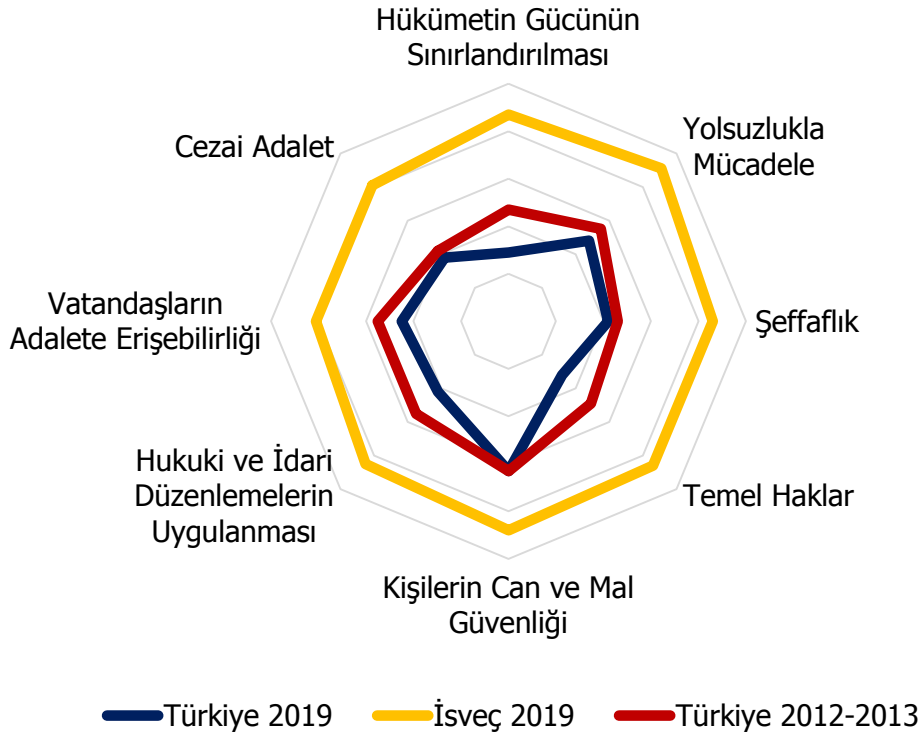
Dünya Yönetişim Göstergeleri, yüzdelik sıralama, AB-28, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ve Türkiye, 2017

— Türkiye — Orta Doğu ve Kuzey Afrika — AB-28

İleri teknolojik yatırım için, Türkiye söz konusu olduğunda, hukukun üstünlüğü gereklidir

Hukukun Üstünlüğü Endeksi, skor, Türkiye, 2012 & 2019

Hukukun Üstünlüğü Endeksi Alt Başlıklar	Sıralama, 2019
Hükümetin Gücünün Sınırlandırılması	123/126
Yolsuzlukla Mücadele	57/126
Şeffaflık	94/126
Temel Haklar	122/126
Kişilerin Can ve Mal Güvenliği	96/126
Hukuki ve İdari Düzenlemelerin Uygulanması	106/126
Vatandaşların Adalete Erişebilirliği	96/126
Cezai Adalet	85/126

Uygun bir ekosistem nasıl yaratılır?

Küresel İnovasyon Endeksi, sıralamalar, 2018

	Global Innov. Index	Kurum ve kuruluşlar	İnsan kaynağı ve araştırma	Altyapı	Pazar gelişmişliği	İş gelişmişliği	Bilgi ve teknoloji çıktıları	Yenilikçi çıktılar
Türkiye	50	96	49	52	55	72	52	39
Arjantin	80	88	51	68	108	59	87	82
Avustralya	20	12	3	16	7	28	38	22
Brezilya	64	82	52	64	82	38	64	78
Kanada	18	5	18	20	3	24	22	30
Çin	17	70	23	29	25	9	5	21
Fransa	16	21	11	10	11	19	19	12
Almanya	9	16	10	19	19	13	10	7
Hindistan	57	80	56	77	36	64	43	75
Endonezya	85	97	94	82	59	89	86	71
İtalya	31	32	32	18	44	34	24	38
Japonya	13	8	16	9	10	11	12	31
G. Kore	12	26	2	13	14	20	9	17
Meksika	56	63	54	56	58	69	60	62
Rusya	46	74	22	63	56	33	47	72
S. Arabistan	61	94	24	51	41	52	73	83
G. Afrika	58	53	64	84	23	47	55	76
B. Krallık	4	14	8	7	5	12	13	4
ABD	6	13	21	24	1	8	6	14

*126 ülke arasında

Türkiye'den daha iyi performans

Türkiye'den daha kötü performans

Reform gündeminin odağında ne olmalı? -1-

- Kamu eliyle seçilmiş ulusal şampiyonlar döneminde miyiz?
 - Almanya'nın 2030 Sanayi Stratejisi dokümanı-Çin gibi yapmak mümkün mü?
 - Türkiye için Çin gibi yapmak mümkün mü?
- Özel sektörün ayağındaki bağları çözüp, kamunun karar alma sürecine müdahale etmesini engellemeli miyiz?
 - Yeni bir serbestleştirme gündemi mi tasarlamalıyız?

Reform gündeminin odağında ne olmalı? -2-

- İmalat sanayiini sıçratmak için, öncelikle hizmetler sektörünü serbestleştirmek gerekiyor.
 - Yeni teknolojilerle nasıl bir dönüşüm bekleyebiliriz?
- Şehirlerde yaşamı ucuzlatmak için tarımda bir serbestleştirme programına ihtiyaç var.
 - Yeni teknolojilerle nasıl bir dönüşüm bekleyebiliriz?
- Teknolojik dönüşümün ve yaşlanan nüfusun yerel eşitsizliklere katkısını bertaraf edebilmek için sosyal yardım sisteminin konsolidasyonu gereği var.
 - Yeni teknolojilerle nasıl bir dönüşüm bekleyebiliriz?

Reform gündeminin odağında ne olmalı? -3-

- Sektörlerden teknolojilere değil, teknolojilerden sektörlerle doğru gitmekte fayda var.
- Türkiye mevcut kapasitesi ile hangi teknolojilere odaklanabilir?
 - Araştırma uzayı ile ürün uzayı nasıl karşılaştırılır?
 - Start-uplar için ne yapılabilir?
- Yeni teknolojiler, Türkiye'nin geleneksel sektörlerini nasıl dönüştürebilir?
 - Teşvik sistemi nasıl tasarlanmalı? İnovasyon ekosisteminde, vergi teşviği kadar kurumsal gelişmeyi teşvik—mesela yatırım bankacılığı ve ara yüz eksikliği
- Yeni teknolojiler, hangi mekanda, hangi altyapı ile ne tür sonuçlara yol açabilir?
 - Yeni şehirleşme politikası ve bölgesel kalkınma gündemi
 - Mekânsal planlama gündemi

Yalnızca ekonomi değil, çok yönlü bir dönüşüm programı

■ Makro ve finansal istikrarı tesis etmek

- Güçlü para ve maliye politikaları
- Banka bilançolarını temizlemek

■ Hukukun üstünlüğünü yeniden ihya etmek

- OHAL alışkanlıklarını değiştirmek/ Hukukun normalleşmesi
- AYM kararları-yargı reformu hazırlıkları

■ Kamu idaresi reformunu tamamlamak

- Cumhurbaşkanlığı sistemini işler hale getirmek

■ Yeni büyüme stratejisi ve yapısal reform programı

- Dikey bir sanayi politikası çerçevesi ile yatay bir serbestleşme süreci

■ Yeni Türkiye hikayesi ve lobi faaliyetleri

- Türkiye'nin küresel ve bölgesel dönüşüm sürecinde oynamakta olduğu ve oynayacağı rol açıklıkla ortaya konulmalı
 - Zor bir coğrafyada, güçlü bir sanayi ülkesi
- Türkiye'nin ortak bir hedef etrafında yeniden birleştirilmesi olmazsa olmaz
 - Bölünmüş bir toplum reform yapabilir mi?